

előzően. A lerakók területét természetesen minden esetben kommunális hulladék fedte. Több esetben a telepek környezete is tartósan elfedett (erdő, beépítettség) volt, viszont a legtöbb szemételep környezetében el lehetett végezni az értékfelmérést.

Boldog területén egy új lelőhelyet lokalizáltunk a Surján nevű határrészben.

REMÉNYI LÁSZLÓ

61. Borjád, Kenderföld

(KÖH 75423)

(Baranya megye) U, LT, Ró?

2010. szeptember 7-én lakossági bejelentésre régészeti megfigyelést végeztem Borjád külterületén. A falutól É-ra található Ny-i lejtésű domboldalon, egy K–Ny irányú földúton a csapadék régészeti leleteket mosott ki. Az erózió egyes helyeken szinte teljesen eltávolította a humuszréteget, egy helyen már egy kemence körvonalai is kivehetőek voltak. A bejelentő által beszolgáltatott lengyeli kultúrához tartozó edény (csőtálpas tál töredékei) és a felszínen észlelt leletek alapján a területen őskori temetkezések és késő vaskori, esetleg római kori telepjelenségek találhatóak.

A lelőhely területén nagyrészt facsemete-ültetvény van, csak a földúttól Ny-ra fekvő szántót lehetett bejárni, ahol további leletanyag jelentkezett.

KOVALICZKY GERGELY

62. Bódvaszilas, római katolikus templom

(KÖH 75807)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kk, Kú

2010 júliusában indultak meg a bódvaszilasi barokk kori római katolikus templom körítőfalának (Petőfi u. 12. és 16. sz.) rekonstrukciós és állagmegóvó munkálatai. Az azzal párhuzamosan végzett régészeti megfigyelés a templomdomb középkori és kora újkori történetére vonatkozólag új, jelentős eredményeket szolgáltatott.

A forrásokból tudjuk azt, hogy a 17. sz. végén Szádvár-ról Szilasra költözött át a térség uradalmi központja. Emiatt indult meg az Esterházyak jószágigazgatói központjának kiépítése a település centrumában már a 18. sz. legelején. A közvetlenül a római katolikus templomtól K-re, DK-re emelt (s így a templom körítőfalához is részben csatlakozó) épületek nagy része romos állapotban ugyan, de egészen a közelmúltig állt – jelenleg már csak a később, az 1770-es években épült udvarház („Esterházy-Koós kastély”) és egy távolabb álló magtár látható ebből a gazdasági komplexumból. Az udvarházzal egy időben emeltette Esterházy „Fényes” Miklós a ma látható, északolt szentélyű barokk templomot a korábbi egyház helyére.

Az É-ról D felé lejtő templomdomb előzetes helyszíni szemlélésén nem lehetett megállapítani a hatszögletű, változó magasságban álló, templom körüli fal periódusait a falmaradványok nagy részét fedő vakolás miatt, csupán annyi volt sejtető, hogy a falszövet nem egységes.

Északon egy a körítőfal síkjából kiugró, tető nélküli, négyszögletes védmű található (falátmérője 70 cm), amelynek K-i és Ny-i oldalán egy-egy visszafalazott lőrést lehetett biztosan azonosítani (külső méretük 50×60 cm, a nagyjából a falmag közepén jelentkező szűkület, a belső négyszög 25×10 cm). Észak felé egy utólag, feltehetőleg a barokk korban kialakított átjáró is színesíti a falszövet képét. A védmű külső és belső terepszintje azonos.

Az erődítés után (a körítőfal ÉNy-i oldalától) K felé a DK-i külső támpillérig a fal jelenleg kb. 2–4 m magasságig áll (belső oldal adata), s mivel a vakolatot korábban leverték róla, így itt meg lehetett figyelni a barokk kortól datálható sokszoros bolygatásokat (elfalazott, csak egyik vagy másik oldalon látható nyílások, gerendafészkek, stációfülke helye stb.). Ezen a szakaszon a templomkert ma látható, legkésőbb a templom építésével egy időben kialakított terepszintje a fal külső, szintén a barokk korban módosított járószintjéhez képest kb. 1,5 m-rel magasabban van! A belső terep a templomkert egészében, a külső rész ezen falszakasz mentén – tehát az É-i védmű K-i falától a DK-i támpillérig – egyaránt egyenletes. A tárgyalt szakasz külső oldalán van két, jelenleg pilléreként funkcionáló falcsont a K-i és a DK-i faltöréseknél.

A DK-től Ny-ig húzódó falszakasz vakolva van, kb. 1,5 m magasán áll, s itt már erősen lejt a külső terep a DNy-i, Ny-i részig. Délen, a barokk templom bejáratával szemben van a körítőfal jelenlegi főbejárata.

Nyugaton a barokk plébániaház és az egykori káptalanház alapja maradt meg, itt a külső s belső terep egy szinten van, a körítőfal romos, és a plébániaház felé nyíló (Ny-i) átjáró után É-ra, a négyzetes erődítés Ny-i faláig már csak a felszínen éppenhogy követhető a fal vonala.

A templomdomb egészét tekintve a fő feladatot az objektumok összefüggéseinek feltárása, a fal periódusainak elkülönítése és védrendszerének megfejtése jelentette. A megfigyelések során az alábbi eredményekre jutottunk.

Az É-i védműtől Ny-ra sikerült meghatározni az egykori körítőfal egy periódusú alapfalának (a jelenlegi felszínen is kivehető) vonalát, amely mellől kora újkori kerámia (mázás és mázatlan cserepek, ill. egy mázatlan, rombuszmintás, jól kidolgozott, dongás kályhacsempe) került elő, valamint egy fémveret. Az erődítés egyértelműen kötésben van ezzel a falmaradvánnyal, tehát ez a szakasz azonos periódusnak tekinthető (a káptalanház ÉK-i sarkánál egy falvisszaugrás jelzi, hogy a ház alapozása utólagos lehet, a hatszögű körítőfal egyik sarkára esik). A védművön belül vastag újkori feltöltés volt, amely alatt (kb. 40 cm mélyen) egy újkori (beton) planír került elő. Ez alatt egy 20 cm vastag habarcsos, kavicsos alaprétet lehetett látni, amelynek elbontása után egy mészkövekkel és némi habarccsal feltöltött (alapozási?) szintet sikerült azonosítani, de nem lehet kijelenteni, hogy zárt rétegről van szó. Az innen előkerült leletanyag mégis egységes, jellegzetesen kora újkori